

Forn de pega del mas la Vila

Talamanca

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Mas La Vila, 08279 Talamanca
Emplaçament Seguint uns 35m el camí que surt per darrera el mas La Vila cap a can Pruners, a la dreta

Coordenades:

Latitud: 41.73034
Longitud: 1.9543
UTM Est (X): 413032
UTM Nord (Y): 4620365

Classificació

Número de fitxa 08277-56
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Hi ha un excés de vegetació que pot arribar a malmetre l'estructura, que es troba en molt bon estat. Caldria una neteja.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 013A00001
Fitxes associades:
[Mas la Vila](#)
Autoria de la fitxa Quim Serdà Manau
Data de registre de la fitxa: dc., 05/09/2007 - 02:00

Descripció

Forn de pega que conserva els dos espais; el pou, on es feia la crema de les teies, i l'olla, on es destil·lava el quitrà resultant d'una combustió anterior per tal d'obtenir-ne la pega. El pou, de planta circular, presenta un diàmetre de 140 cm a l'obertura (l'interior és més gran, doncs estava coronat per una cúpula semiesfèrica) per una alçada interior de 270 cm. Està construït mitjançant carreus de pedra de diferent mida lligats amb morter tot aprofitant el pendent de la muntanya, de tal manera que exteriorment sols es pot veure el tros de parament de més desnivell. D'aquesta forma, a més de ser més fàcil la seva construcció també quedava millor aïllat de les temperatures exteriors. Per dintre, també trobem una capa d'argila damunt els blocs de pedra, que amb les cuites s'ha anat endurint formant una crosta d'entre 5 i 20 cm depenent del punt i que avui es conserva parcialment. Alguns carreus de les filades del capdamunt han caigut a l'interior, així com terra i altre tipus de brossa. No s'observa el forat de sortida del quitrà cap a l'olla. Pel que fa a l'olla, trobem les mateixes característiques constructives que el pou però amb mesures diferents. Així, el diàmetre de l'obertura superior és d'uns 80 cm, mentre que l'alçada interior està entorn els 160 cm. Per dintre, la capa d'argila que trobem per damunt dels blocs de pedra està completament negra, conseqüència de la crema del quitrà. Exteriorment, han caigut alguns dels carreus del parament, que es troben escampats entremig dels arbustos. L'alçada exterior dels dos cossos estaria entorn els 300cm. Sembla veure's el forat per on entrava el quitrà a l'olla, no així el forat de sortida de la pega cap al recipient (pastera) on es refredaria i posteriorment es tallaria amb blocs. Tot aquest procés durava un parell de dies i d'una fornada es produïa, més o menys, un pam de fondària de quitrà a l'olla.

Observacions:

Aquest forn, tant per la tipologia com per el seu estat de conservació, és únic al terme, excepcional.

Història

Els forns utilitzats per a la fabricació i obtenció de calç, guix i materials de construcció derivats de la transformació de l'argila, estan molt vinculats als processos i tècniques constructius desenvolupats al llarg de la història. Cal remuntar-se a èpoques antigues per cercar els primers exemples coneguts i ben documentats d'aquest tipus d'estructures de combustió, anomenats genèricament forns. En el cas de la calç, ja se'n coneix l'aplicació per a la construcció des del segle III aC, per bé que fou en època romana quan s'emprà amb més profusió i quan adquirí un paper cabdal com a lligam de materials. L'estudi arqueològic d'aquestes estructures de combustió ha d'anar vinculada a la mateixa dinàmica de la seva producció i al seu entorn immediat, puix que la majoria de forns s'ubicaven tot seguint uns objectius molt determinats, i calia triar molt bé el lloc on s'havia de construir el forn: facilitat de proveir-se de les primeres matèries, disposició d'un punt d'aigua, transport fàcil del producte resultant... No es tracta mai d'estructures aïllades, sinó que formen part d'un sistema productiu més ampli i elaborat. La documentació d'aquests forns ens aporta una informació molt interessant sobre el món agrícola i preindustrial entre els segles XVII-XIX, i també en ple segle XX, ja que el treball en aquests forns era bàsic per a la construcció de cases i habitatges. Val a dir que en la major part de les masies i cases senyorials del segle XIX i inicis del XX, en una època determinada a Catalunya de la industrialització, hi trobem peces fabricades en aquests forns. Des d'un punt de vista arqueològic cal dir que un dels aspectes del qual hi ha més mancança en el moment d'excavar un d'aquests forns i fer-ne la interpretació i datació cronològica. També és difícil escatar la seva cronologia inicial a partir de la documentació escrita, ja que solen ser edificacions de poca importància que no deixen cap referència escrita. En tot cas, podem intuir la data aproximada de construcció del forn per la casa o cases a les quals proveïren de material constructiu. CABALLÉ, OLIVARES (2003: 486) Pel que fa al forn documentat es deuria construir per ser utilitzat pels propietaris del mas la Vila. El producte resultant, la

pega, era emprat en les bótes i els bots de pell que, un cop cosits i empegats, servien per a contenir el vi; i també, entre d'altres aplicacions, podia servir per a guarir les potes trencades de les ovelles mitjançant uns draps untats amb pega que, un cop secs, immobilitzaven l'os trencat pel seu guariment. Les persones més velles d'aquestes contrades guarden el record d'haver-ne vist alguns altres. BALLBÈ (1997:149)

Bibliografia

BALLBÈ, Miquel (1997). Les cases de pagès de Talamanca. Ajuntament de Talamanca, Moià. CABALLÉ, Gemma; OLIVARES, David (2003). "Forns per a la producció de materials de construcció en època moderna. La fabricació de maons, teules, calç i guix en un entorn pre-industrial" a II Congrés d'arqueologia medieval i moderna a Catalunya, Actes Volum 1. ACRAM, Barcelona.

